

GÂNDURI LA O ANIVERSARE: PROFESORUL NICOLAE URSULESCU

Victor SPINEI

Colegul și prietenul Nicolae Ursulescu se află în pragul unei frumoase vârste a bilanțurilor și a limpezirilor de sine. Are satisfacția – care nu este numai a sa – a împlinirilor atât în viața familială, cât și în cea profesională.

Pentru toți cei care au ocazia să-l cunoască, această apreciere nu este câtuși de puțin convențională, pentru că, în definitiv, profesorul Nicolae Ursulescu a cules roadele modului său tenace și serios de a acționa în tot ce a întreprins. A avut șansa ca să beneficieze în familie de o educație îngrijită, fiindu-i încurajate înclinațiile spre lecturi variate, cu predilecție pentru cele din sfera umanistică.

Dintre acestea, l-au atras în cea mai mare măsură cele aferente orizonturilor fascinante ale istoriei. Pe parcursul studiilor universitare, absolvite în anul 1965, i s-a inoculat atașamentul pentru un domeniu aparent mai puțin spectaculos – preistoria –, dar nu lipsit de atractivitate.

La formarea sa ca specialist un aport esențial l-au avut mentorii săi de la Alma mater din Iași, profesorii Mircea Petrescu-Dîmbovița și Marin Dinu, al căror discipol apropiat avea să devină. Cum investigarea anumitor paliere ale preistoriei zonelor extracarpătice traversa o etapă de pionierat, cu numeroase probleme aflate într-un stadiu precar al cunoștințelor, au fost necesare eforturi stăruitoare pentru a fi scoase din conul de umbră în care erau cufundate.

Aceste inconveniente nu au avut darul de a-l descuraja, ci dimpotrivă l-au incitat să persevereze în înlăturarea lor. De altfel, trebuie subliniat că l-au ispitit permanent provocările dificile. N-a conceput niciodată ca în știință să urmeze cărările îndelung bătătorite de predecesori, căutând cu obstinație să găsească propriile drumuri spre aflarea și demonstrarea adevărilor. Receptivitatea față de nou i-a devenit un precept în ceea ce a întreprins de-a lungul întregului parcurs existențial. Polarizarea spre segmentele inedite ale trecutului nu a însemnat însă plutiri în sfera enunțurilor speculative sau fanteziste, ci prospectări intensive la scară sincronă și diacronă în materialul arheologic recuperat atât în regiunile carpato-dunărene, cât și în zone îndepărtate din Orient și Occident.

Nicolae Ursulescu a conștientizat că pentru a formula interpretări viabile este imperios necesară o sporire a bazei informative, realizabilă printr-un flux amplu al cercetărilor arheologice. De aceea, an de an după terminarea studiilor universitare, a inițiat sondaje și săpături în numeroase obiective arheologice din Moldova (Suceava, Mihoveni, Preutești, Dănești, Prăjeni, Târgu Frumos, Movileni, Isaiia etc.), ale căror rezultate le-a valorificat cu exigență în diverse studii diseminate în periodice de profil, precum și în monografiile publicate singur sau împreună cu colaboratori mai tineri.

În consonanță cu cerințele actuale ale prospectării preistoriei, a dovedit o receptivitate deosebită față de valențele investigațiilor cu caracter interdisciplinar, conlucrând fructuos cu specialiști din alte domenii științifice, în scopul ca vestigiile aduse la suprafață în urma săpăturilor cu caracter metodic să fie cât mai revelatoare. Pentru ca materialul arheologic să poată deveni cunoscut nemijlocit specialiștilor și publicului larg nu a ignorat nici valorificarea sa în sfera muzeistică.

Pornind de la propriile descoperiri și fiind îndeaproape la curent cu realizările colegilor de breaslă din estul și centrul Europei, a elaborat

un mare număr de lucrări cu o paletă tematică variată, de la simple note și rapoarte de săpături, până la tratate sintetice acoperind un perimetru extins, publicate în țară sau străinătate și dedicate prioritar epocilor preistorice, de la neoliticul timpuriu până la perioada civilizației geto-dacice, mai reprezentative dintre acestea fiind: *Evoluția culturii Starčevo-Criș pe teritoriul Modovei* (Suceava, 1984), *Dacia în cadrul lumii antice* (Iași, 1992), *Începuturile istoriei pe teritoriul României* (Iași, 1998), *Contribuții privind neoliticul și eneoliticul din regiunile est-carpătice ale României*, 1 (Iași, 2000), *Preutești - „Haltă”. O așezare cucuteniană pe valea Șomuzului Mare* (în colaborare cu Sorin Ignătescu) (Iași, 2003), *Religie și magie la est de Carpați acum 7000 de ani. Tezaurul cu obiecte de cult de la Isaiia* (în colaborare cu Felix Adrian Tencariu) (Iași, 2006) etc., la care se adaugă capitolele destinate primului volum al *Istoriei românilor*, editat sub egida Academiei Române în anul 2001.

Opera sa științifică l-a impus indubitabil drept unul din specialiștii cu real prestigiu pe plan național și internațional. La aceasta a contribuit fără îndoială și participarea la numeroase simpozioane, congrese și reuniuni savante din România (București, Iași, Cluj-Napoca, Constanța, Piatra-Neamț, Bacău, Suceava, Timișoara, Tulcea, Arad, Oradea, Vaslui, Bârlad etc.) și de dincolo de hotare (Varna, Kazanlâk, Liège, Bari, Chișinău) – între acestea numărându-se și cele patronate de Uniunea Internațională de Științe Pre- și Protoistorie de la Belgrad (1971), Bratislava (1991), Liège (2001) și Lisabona (2006) –, unde intervențiile sale au fost de natură să provoace adesea dezbateri incitante pentru modul tranșant de a repudia teoriile desuete, împovărate de aluviunile timpului și de a sugera alte perspective de interpretare a unor fenomene. Din creația sa a reieșit că anumite realități revoluate își au fluxul și refluxul propriu, că unicitatea și particularismul lor rezidă în universalitatea acestora, că elemente culturale aparent eterogene au în esență puternice conexiuni subterane, că universul existențial analizat nu este închis și static.

Profesorul Nicolae Ursulescu a îmbinat armonios îndeletnicirile științifice cu cele didactice, dedicându-se cu pasiune și har îndrumării studenților dornici să se perfecționeze în domeniul istoriei vechi. Activitatea pe tărâm didactic a inclus nu numai seminariile, cursurile și practica arheologică, ci și îndrumarea lucrărilor de licență și masterat sau a tezelor de doctorat. Toată această activitate a purtat amprenta unei

corectitudini ferme, manifestată prin punctualitate și rigoare, dublată de însușirea unor metode moderne de predare, de natură să facă ușor accesibilă substanța cursurilor și să capteze interesul auditoriului.

În calitate de profesor, nu s-a mulțumit să transmită numai cunoștințe, ci și energii noi. Trebuie, de asemenea, remarcată deosebita generozitate de care a dat dovadă față de toți colaboratorii săi și mai ales față de cei tineri, cărora nu le-a refuzat niciodată sfatul cumpănit, susținerea în elaborarea lucrărilor, recomandările de a obține burse de cercetare etc.

Aceeași munificență și sollicitudine le-a manifestat prin angajarea în diverse proiecte de cercetare asumate în instituțiile universitare unde a funcționat – Institutul Pedagogic din Suceava (1965-1988), Institutul Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași (1984-1989) și Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași (din 1989 până astăzi) –, irosind din belșug timp și energie în folosul colectivității. Prezența sa tonică a stimulat potențialul intelectual al discipolilor și colegilor.

Experiența muncii prestate vreme de peste patru decenii l-a învățat că în activitățile desfășurate preponderentă este creativitatea proprie, nu exploatarea creativității altora, care nu poate conduce decât la progrese artificiale. Pe de altă parte, a realizat, cu modestia omului de știință autentic, că trebuie să se ferească de vanitățile derizorii de a formula verdicte cu veleități axiomatice, acceptând că anumite aprecieri ar fi pasibile de revizuiți ulterioare.

Încercând un succint bilanț al realizărilor profesorului Nicolae Ursulescu, am putea concluziona că și-a teaurizat roadele muncii pline de râvnă și devotament într-o multitudine de lucrări docte, dar și în reușitele studenților și doctoranzilor. Cu toate că propriul traseu existențial a intersectat perioade de restricții, constrângeri și de decredibilizare a travaliului intelectual, competența sa profesională a dobândit în chip firesc recunoașterea forurilor științifice și administrative abilitate, fiind cooptat drept membru al Uniunii Internaționale de Științe Pre- și Protoistorie, decorat cu medalia „Tudor Vladimirescu”, clasa I, de către Consiliul de Stat, conferindu-i-se, totodată, diplome de onoare din partea Municipiului Suceava și a Muzeului „Dunării de Jos” din Călărași, precum și prestigiosul titlu de *doctor honoris causa* al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Pentru tot ce a înfăptuit – și nu este deloc puțin –, colegii, discipolii și prietenii îi exprimă întreaga admirație și recunoștință, sperând într-o conlucrare fructuoasă și în anii ce vin și îi urează din inimă armonie și împliniri în viața familială, noi succese și realizări deosebite în toposul predilect: arheologia preistorică, unde este deja un nume pe deplin consacrat.

Un sincer și călduros LA MULȚI ANI!